

19/4



Lytton Strachey och Virginia Woolf.

MINNEN från Bloomsbury

I DEN MEMOARBOOK som Clive Bell utgav i höstas (*Old Friends, Chatto and Windus, 21 shilling*) ingår en liten isken uppsats, där han förnekar Bloomsburygruppens existens. "Vilka var medlemmar av Bloomsbury? Vilken ståndpunkt hade de?" Det är omöjligt, påstår Bell, att ange de personer som skulle ha hört till Bloomsbury. De som allmänt sägs ha hört till representerade ingen samlad smakriktning eller åskådning; alltså är det inte rimligt att tala om Bloomsbury. Bell har utan tvivel rätt utom i själva konklusionen. De som skrivit om Bloomsbury har skilda meningar om vilka som hörde till gruppen. De båda systerarna Virginia och Vanessa Stephen och deras män, Leonard Woolf och Clive Bell, hörde utan tvivel dit, likaså, för att nämnda de mest berömda, Lytton Strachey och Maynard Keynes, men medan J K Johnstone i sin utmärkte bok "The Bloomsbury Group" räknar E M Forster till gruppens centrala gestalter, anser andra att han ej alls bör räknas dit, och det finns gott om liknande exempel — Bertrand Russell, David Garnett, Desmond Mc Carthy hör till de många diskutabla aspiranterna. Inte heller går det att leta fram någon speciell Bloomsburyideologi, om man därmed menar en någorlunda enhetlig och utformad filosofisk eller estetisk eller politisk doktrin.

Men Bloomsburys existens kan vi sannerligen inte tvivla på. Den är den berömdaste och en av de minst otydligt avgränsade "grupperna" i England, och kanske i världen, under detta århundrade. Några satsar ur Johnstones bok kan vara tillräckliga som karaktäristik. "Bloomsbury trodde på förnuftet och denna tro fick stimulans och jämvikt genom känslighet och kärlek till skönhet. Var och en i Bloomsbury var direkt eller indirekt inriktad på produktion av konstverk; ingen kunde, med Leonard Woolf och Maynard Keynes som medlemmar, vara oförstående för moderna sociala och politiska problem... Bloomsbury var glad, skeptisk och älskavärd. Vänskap var gruppens grundval... Vänskap möjliggjorde ett uppriktigt utbyte av tankar... För detta var samtal väsentliga; och därför att Bloomsbury älskade skönhet och fann samtal värdefulla, blev konversationen en konst i denna krets och kanske

mera betydelsefull än den varit sedan dr Johnsons dagar." Det låter en smula tungt och pedantiskt, medan det lätta och festliga, ofta mot en bakgrund av personliga svårigheter och lidanden, utmärkte pratet och breven i Bloomsbury. Denna gemenskap, som inneslöt spänning och rivalitet, men främst inbördes uppskattning och ett stärkande förakt för yttervärlden, blev jordmånen för mycket av det bästa i några decennier av engelsk litteratur, konst och politik.

Bell, som nu vid 76 års ålder hör till de få överlevande av den innersta kretsen, skriver upplysande, om också en aning stelt och tjtigt, om några av de döda vännerna, såsom Strachey, Keynes och Virginia Woolf. Han är irriterad över Keynes med framgångarna växande tvärsäkerhet; småningom blev det, skriver han, en vana hos Keynes att på alla områden dekrettera hur det förhöll sig, även då det gällde exempelvis jakt eller målning, som han inte hade någon kunskap om. Detta innebar inte att Keynes var upplåst eller tog sig själv högtidligt. Han förblev i vänkretsen skojig och naturlig, han beundrade och älskade sina vänner; det var inte regeringen eller Times, utan Lytton Strachey, Virginia och Vanessa vilkas omdömen han var rädd för.

Virginia Woolfs dagboksanteckningar innehåller så mycket om oro, ledsnad, sjukdom och svårigheter i arbetet att man kan få intrycket av en bitter och missnöjd kvinna. Det är alldeles fel, skriver Bell. Virginia var den gladaste i kretsen, vänlig, kvick, uppoftande för att göra andra glada. Då hon kom blev alla livligare, muntrare, roligare; det var henne alla längtade efter. Det är möjligt att Bell går för långt, då han av denna festlighet i umgänget sluter sig till att Virginia hade "en lycklig natur"; människor som blir glada i sällskap just därför att de är så olyckliga i ensamheten är inte ovanliga.

Höstens andra tillskott till Bloomsburylitteraturen är *Virginia Woolf and Lytton Strachey* (The Hogarth Press, 18 shilling). Boken innehåller utdrag ur brevväxlingen dem emellan från 1906 till strax före Stracheys död år 1932. "Jag stiger upp från drömmar om dig", så börjar Virginias sista brev, men det fanns inte någon erotisk kärlek dem emellan, endast en innerlig vänskap. Vid ett tillfälle friade Strachey men förstod "i samma ögonblick det hände att hela saken var mig motbjudande"; Virginia sade ja, men var lika litet kär som Strachey, och de tycks med några förståndiga ord ha avvecklat affären omedelbart och utan framtida obehag. De skriver sedan om böcker, om gemensamma bekanta, om hur besvärligt det är att skriva. Tonen i breven är ibland litet tröttsamt smålustig; öppenheten, intelligen, skärpan ger dock in-

trasse och glans åt det mesta i volymen.

Strachey och Virginia Woolf kände sig som nydanare, i uppror mot nästan allt i den victorianska litteraturen. Är det en fördom att vi avskyr victorianerna, skriver Virginia i ett brev; är det tacksamt att våra barnbarns barnbarn kommer att uppskatta dem på nytt? Dostojevskij är "den störste författare som någonsin funnits"; de populära engelsmännen från Thackeray och Meredith till Galsworthy, Bennett och Wells är omöjliga, tomma och vulgära. Framtiden skall ge en ny litteratur, sann, oanständig, rolig och romantisk. "Vilken glädje det blir att leva då böcker strömmar ut, ångande av Petronius smuts, Dostojevskijs besatthet, romantiken i "Tusen och en natt", finessen hos Voltaire." Det är en egendomlig kontrast mellan denna fantasi och det trots allt litet frusna, puritanska och knutna hos författarna. Men båda kom en bit på vägen.

HERBERT TINGSTEN